

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินตามโครงการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาจัดทำสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น โดยภาพรวมของการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนวิธีการวิจัย (methodology) ที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ทางคณะผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนวิธีการวิจัย(methodology)โดยเป็นกระบวนวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) อันประกอบไปด้วย

- 1) การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research)
- 2) การสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview)

สำหรับการนำเสนอระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนวิธีการวิจัย (methodology) นั้น ในส่วนนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบและขอบเขตของระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนวิธีการวิจัย (methodology) ตลอดจนเหตุผลประการสำคัญของการนำระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนวิธีการวิจัย (methodology) ดังกล่าวข้างต้น มาใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ อันมีสาระสำคัญโดยสรุปดังต่อไปนี้

1. วิธีการวิจัย

สำหรับการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนวิธีการวิจัย (methodology) ตามโครงการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนวิธีการวิจัย (methodology) โดยการใช้กระบวนวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) อันประกอบไปด้วย กระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) และกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) โดยมีเหตุผลประการสำคัญของการนำระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนวิธีการวิจัย (methodology) ดังกล่าวข้างต้น มาใช้ในการดำเนินกระบวนการศึกษา อันมีสาระสำคัญโดยสรุปดังต่อไปนี้

1.1 การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research)

สำหรับการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนวิธีการวิจัย (methodology) โดยการใช้กระบวนวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ด้วยกระบวนวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) นั้น โดยเบื้องต้นทางคณะผู้วิจัยได้ดำเนินกระบวนการศึกษา ตามระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนวิธีการวิจัย (methodology) โดยการใช้กระบวนวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ด้วยกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร

(documentary research) โดยการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

โดยเริ่มต้นจากการศึกษาข้อความคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับนัยของแนวความคิดในทางปรัชญา ความหมาย และกระบวนการเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนดังต่อไปนี้

1) แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนตามนัยของแนวความคิดว่าด้วยหลักสิทธิมนุษยชน

2) แนวความคิดเกี่ยวกับแนวความคิด รูปแบบ และกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

3) แนวความคิด ความหมาย และประเภทขององค์การพัฒนาเอกชนกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

4) กระบวนการและสรุปประมวลผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เพื่อประกอบการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (ฉบับรับฟังความคิดเห็นของประชาชน)

โดยในส่วนที่เกี่ยวกับข้อพิจารณาตามนัยของแนวความคิดในทางปรัชญา ความหมาย และกระบวนการเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ได้ดำเนินการศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ ผลงานวิจัยและบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งเอกสารทางวิชาการประเภทต่าง ๆ ภายในประเทศและเอกสารทางวิชาการประเภทต่าง ๆ จากต่างประเทศ รวมทั้ง ข้อมูลทางวิชาการที่ได้จากการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือทางเว็บไซต์ต่าง ๆ อันประกอบไปด้วยข้อมูลทางวิชาการ อันมีสาระสำคัญโดยสรุปดังต่อไปนี้

(1) แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนตามนัยของแนวความคิดว่าด้วยหลักสิทธิมนุษยชน อันประกอบไปด้วย แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักสิทธิมนุษยชน ลักษณะของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน การกำหนดขอบเขตในการจำกัดสิทธิมนุษยชนโดยชอบด้วยกฎหมายโดยกลไกของอำนาจรัฐและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยการวิเคราะห์กรณีศึกษาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

(2) แนวความคิด รูปแบบ และกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน อันประกอบด้วย แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ความสำคัญและลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน แนวทางและรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์ประกอบหรือปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

(3) แนวความคิด ความหมาย และประเภทขององค์การพัฒนาเอกชนกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน อันประกอบไปด้วย แนวความคิดเกี่ยวกับองค์การพัฒนาเอกชนกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ความหมายขององค์การพัฒนาเอกชน ประเภทขององค์การพัฒนาเอกชนและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งองค์การพัฒนาเอกชน

(4) กระบวนการและสรุปประมวผลผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เพื่อประกอบการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ... (ฉบับรับฟังความคิดเห็นของประชาชน) อันประกอบไปด้วย

(4.1) กระบวนการและสรุปประมวผลผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เพื่อประกอบการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ...

(4.2) สรุปประมวผลผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ... (ฉบับรับฟังความคิดเห็น) ครั้งที่ 2 และสรุปประมวผลผลการพิจารณาคำแปรญัตติ กรอบที่ 1 สิทธิและเสรีภาพของประชาชน

1.2 การสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview)

สำหรับการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (methodology) โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) นั้น ในการกำหนดกระบวนการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดให้มีกระบวนการวิจัย (methodology) โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) โดยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำ (guided interview) กล่าวคือ เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างหรือเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัย (methodology) ที่มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้างหรือมีการนำคำสำคัญ (keywords) มาใช้ประกอบในการชี้นำคำสัมภาษณ์ กล่าวคือ มีการร่างข้อคำถามที่มีลักษณะปลายเปิดที่มีคำสำคัญพร้อมกับลักษณะของข้อคำถามที่มีความยืดหยุ่นและพร้อมที่จะมีการปรับเปลี่ยนถ้อยคำของข้อคำถามให้มีความสอดคล้องกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนในแต่ละสถานการณ์ที่มีเหตุการณ์หรือมีสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ตลอดจนบุคคลที่มีความสำคัญหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่อยู่ในภาครัฐ ภาคพลเมืองหรือภาคประชาชน รวมทั้ง บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีความสำคัญในกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนตอบข้อคำถามจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) อันทำให้มาได้ซึ่งข้อมูลที่มีความหลากหลายในมิติต่าง ๆ

และข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติ ที่มีทั้งมิติของความลึกและมิติของความกว้างในเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ได้ดำเนินการสัมภาษณ์เจาะลึก (indepth interview) นั้น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (methodology) โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ครั้งนี้ ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ตลอดจนบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีความสำคัญในกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบถึงนัยของแนวความคิดในทางปรัชญา ตลอดจนแนวความคิดและทัศนคติทางด้านการบริหารหรือกลไกเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ภายใต้หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้ง ทัศนคติทางด้านต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยดำเนินการกระบวนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive random) อันเป็นการเลือกตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการพิจารณาเลือกตัวอย่างด้วยตนเองเพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้รับจากกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ดังกล่าว มาดำเนินการประมวลผลข้อมูลอันนำไปสู่ข้อค้นพบต่อไป

โดยในส่วนของการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สำหรับกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ครั้งนี้ ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์เจาะลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ตลอดจนบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีความสำคัญในกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนดังต่อไปนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่าง: ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ อันประกอบไปด้วยบุคคลที่มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1) ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ สาขานิติศาสตร์	จำนวน 2 ท่าน
2) ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ สาขารัฐศาสตร์	จำนวน 2 ท่าน
3) ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ สาขาอื่น ๆ	จำนวน 2 ท่าน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง: ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ทางภาคการเมือง

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ทางภาคการเมือง อันประกอบไปด้วยบุคคลที่มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ทางภาคการเมือง	
โดยเคยดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	จำนวน 2 ท่าน

- 2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ทางภาคการเมือง
โดยเคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 2 ท่าน
- 3) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ทางภาคการเมือง
โดยดำรงตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จำนวน 2 ท่าน

2.3 กลุ่มตัวอย่าง: ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นำทางภาคพลเมือง

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นำทางภาคพลเมือง/ภาคประชาชน อันประกอบไปด้วยบุคคลที่มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นำที่เป็นตัวแทนขององค์กร
พัฒนาเอกชน จำนวน 2 ท่าน
- 2) ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นำที่เป็นตัวแทนของผู้ประกอบ
วิชาชีพหรือภาคเอกชน จำนวน 2 ท่าน
- 3) ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นำที่เป็นตัวแทนขององค์กร
ทางด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จำนวน 2 ท่าน

2.4 กลุ่มตัวอย่าง: ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ที่เป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคมและกลุ่มคนยากจน

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายจากกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคม อันประกอบไปด้วยบุคคลที่มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ที่เป็นตัวแทน
ของกลุ่มคนพิการประเภทต่าง ๆ จำนวน 2 ท่าน
- 2) ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ที่เป็นตัวแทนของกลุ่มเด็ก สตรี
และคนชราที่ด้อยโอกาสทางสังคม จำนวน 2 ท่าน
- 3) ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ที่เป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคม
หรือกลุ่มคนยากจนในชนบท/กลุ่มเกษตรกร จำนวน 2 ท่าน

โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับนำมาใช้ในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (indepth interview) อันมีหลักเกณฑ์ประการสำคัญในการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

- 1) กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะเป็นบุคคลที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้านที่เกี่ยวกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

2) กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะเป็นบุคคลที่มีการแสดงตนหรือมีการปฏิสัมพันธ์กับภาคประชาสังคมโดยทั่วไป อันเป็นบุคคลที่ภาคประชาสังคมโดยทั่วไปให้การยอมรับในการแสดงบทบาททางด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

3) กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะในการเป็นผู้นำทางความคิดโดยเป็นบุคคลที่มีความสามารถหรือคุณลักษณะในการโน้มน้าวหรือชักจูงให้บุคคลอื่น ๆ ที่มีความหลากหลายในมิติต่าง ๆ มีความคิดเห็นหรือทัศนคติที่คล้อยตามการโน้มน้าวหรือชักจูงของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้ง เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่สามารถเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงทางความคิดระหว่างกลุ่มคนในสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งกับกลุ่มคนในสังคมกลุ่มอื่น ๆ รวมถึงการเชื่อมโยงทางความคิดระหว่างกลุ่มคนในทุกภาคส่วนของสังคมด้วย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับเครื่องมือที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้สำหรับกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (methodology) ครั้งนี้ เนื่องจากการวิจัยได้กำหนดกระบวนการวิจัย (methodology) โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) นั้น ประกอบไปด้วย การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางหนึ่ง โดยการศึกษาและค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา ตลอดจนผลงานวิจัยประเภทต่าง ๆ รวมทั้ง ข้อมูลจากการค้นคว้าทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือข้อมูลที่ได้มาจากเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการสร้างพื้นฐานขององค์ความรู้อย่างบูรณาการในทางวิชาการเกี่ยวกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยเบื้องต้นก่อน อันเป็นแนวทางประการสำคัญในการนำไปสู่การสร้างเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) อีกแนวทางหนึ่งนั้น ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) โดยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หรือ การสัมภาษณ์แบบชี้นำ (guided interview) อันเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามที่มีความชัดเจนตายตัว โดยเป็นแต่เพียงการกำหนดแนวข้อคำถามแบบเปิดกว้าง หรือเป็นการใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่มีผลทำให้ข้อคำถามมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง โดยเทคนิคของการสัมภาษณ์เจาะลึกนั้น เป็นเทคนิคและกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการนำมาที่ใช้ใน

การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่เป็นผู้ที่มีความรู้และความชำนาญหรือมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่กำลังดำเนินการกระบวนการวิจัย โดยกระบวนการวิจัยในลักษณะเช่นว่านี้จะเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความรู้และความชำนาญหรือมีความเชี่ยวชาญสามารถแสดงความคิดเห็นหรือทรรศนะได้อย่างหลากหลายในทุกแง่มุม โดยคณะผู้วิจัยหรือผู้สัมภาษณ์สามารถที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ และสามารถที่จะสอบถาม ติดตามและซักไซ้ไต่เรียงข้อมูลข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดปลีกย่อยที่สำคัญและมีความน่าสนใจในแต่ละประเด็นของคำตอบ จากผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์ อันทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความหลากหลายในมิติต่าง ๆ และข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติที่มีความหลากหลายในมิติต่าง ๆ ที่มีทั้งมิติของความลึกและมิติของความกว้างในเรื่องที่ดำเนินการกระบวนการวิจัยนั้น

4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับกระบวนการในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการวิจัยนั้น เนื่องจากระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (methodology) ครั้งนี้ ได้กำหนดให้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) โดยกระบวนการสัมภาษณ์แบบชี้นำ (guided interview) อันเป็นกระบวนการสัมภาษณ์ที่ไม่มีรูปแบบข้อคำถามที่ตายตัว หรือกระบวนการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะที่ไม่มีข้อคำถามที่เป็นมาตรฐาน (unstructured or unstandardized interview) กล่าวคือ เป็นการกระบวนการสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามที่นำมาใช้ในการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) อย่างชัดเจน เพียงแต่มีการกำหนดลักษณะของข้อคำถามที่มีลักษณะเปิดกว้างมีความยืดหยุ่น และมีการนำคำสำคัญ (keywords) มาใช้ประกอบในการชี้นำในกระบวนการสัมภาษณ์ โดยที่ลักษณะของข้อคำถามเช่นว่านี้ สามารถที่จะปรับเปลี่ยนถ้อยคำหรือให้มีความสอดคล้องกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนตามสถานการณ์ที่มีการขับเคลื่อนหรือเปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลา

ส่วนการกำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการออกแบบการวิจัย (research design) หรือการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการวิจัยนั้น คณะผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการกระบวนการวิจัย อันมีสาระสำคัญโดยสรุปดังต่อไปนี้

4.1 การศึกษาวิจัยข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4.2 การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมประชาชน ตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4.3 การดำเนินการเพื่อกำหนดกระบวนการ ขั้นตอนและแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์อื่นประกอบไปด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ตลอดจนบุคคลที่มีส่วนสำคัญซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

4.4 การออกแบบการวิจัย (research design) หรือ การสร้างแบบสัมภาษณ์ สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยการออกแบบหรือสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำ ซึ่งมีลักษณะเป็นกระบวนการวิธีการสัมภาษณ์ที่มีแบบหรือลักษณะที่ไม่เป็นมาตรฐาน ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดให้นำแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวมาดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนในเชิงเนื้อหาให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ โดยเบื้องต้นก่อนเพื่อที่จะนำแนวความคิดหรือข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการมาใช้ในการปรับปรุงข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์รวมทั้งจะได้มีการนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปดำเนินการทดลองสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ หรือบุคคลที่มีส่วนสำคัญกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อที่จะนำสภาพปัญหาหรือข้อบกพร่องของแบบสัมภาษณ์ไปดำเนินการปรับปรุงครั้งสุดท้ายก่อนที่จะนำไปใช้ในการดำเนินการสัมภาษณ์จริง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ อันมีผลต่อการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปใช้ในกระบวนการประมวลผลข้อมูลต่อไป

โดยข้อคำถามสำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) นั้น ได้ดำเนินการออกแบบการวิจัย (research design) หรือ การสร้างแบบสัมภาษณ์ สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) โดยการออกแบบหรือสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างหรือเป็นกระบวนการวิธีการสัมภาษณ์ที่มีรูปแบบหรือมีลักษณะที่ไม่เป็นมาตรฐาน (unstructured or unstandardized interview) หรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำ (guided interview)

ในการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถาม สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) นั้น ประกอบไปด้วย ข้อคำถามจำนวน 4 ตอน อันได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สิทธิและกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ตอนที่ 3 สภาพปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ตอนที่ 4 แนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขสภาพปัญหาและการกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

โดยมีสาระสำคัญในการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถาม สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) โดยสรุปดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ (ชื่อ-สกุล).....

ตำแหน่ง.....

สถานที่ทำงาน.....

.....

ประสบการณ์ในการทำงาน.....

วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2 สิทธิและกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

โดยภาพรวมท่านมีความคิดเห็นอย่างไร เกี่ยวกับแนวทางในการกำหนดสิทธิ กระบวนการและองค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม เพื่อรับรอง และคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในระดับพระราชบัญญัติ ภายใต้หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สิทธิและหลักเกณฑ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

ในประเด็นเกี่ยวกับการกำหนดสิทธิและหลักเกณฑ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม เพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ขอให้ท่านโปรดแสดงความคิดเห็นการกำหนดเจตนารมณ์ หรือเหตุผลประการสำคัญในการกำหนดสิทธิและหลักเกณฑ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม เพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน เพื่อให้กระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมีประสิทธิภาพ

2. องค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในประเด็นเกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้างขององค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นข้อพิจารณาทางด้านการสถานะทางกฎหมายใน

การจัดตั้งและโครงสร้างการบริหารงานขององค์กร ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้ง การกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับกระบวนการในการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการระดับการเรียนรู้ของประชาชน ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้างขององค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้กระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 3 สภาพปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

โดยภาพรวมท่านมีความคิดเห็นอย่างไร เกี่ยวกับสภาพปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่มีผลทำให้เกิดสภาพปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับการกำหนดสิทธิและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือสภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการรับรอง หรือคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รวมทั้ง สภาพปัญหาหรืออุปสรรคที่มีผลทำให้องค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนกระบวนการในการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการ/ระดับการเรียนรู้ของประชาชนไม่มีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 4 แนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขสภาพปัญหาและการกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ

โดยภาพรวมในการกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขสภาพปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การกำหนดสิทธิและหลักเกณฑ์ในการส่งเสริม และการพัฒนากระบวนการ/ระดับการเรียนรู้ของประชาชน และการกำหนดสิทธิและหลักเกณฑ์ในการส่งเสริม และการพัฒนากระบวนการ/ระดับการเรียนรู้ของประชาชน กระบวนการในการกำหนด การกำหนดโครงสร้างขององค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมีประสิทธิภาพ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่น่าสนใจในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลใน 3 ลักษณะ อันได้แก่ กระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และกระบวนการหรือแนวทางใน

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสัมภาษณ์เจาะลึก โดยกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางของกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ อันมีสาระสำคัญโดยสรุปดังต่อไปนี้

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

สำหรับกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทางสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้ง แหล่งข้อมูลจากส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะแหล่งข้อมูลทางเว็บไซต์ที่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ต เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับทุติยภูมิ (secondary data) ประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ รายงานการศึกษาวิจัยและผลงานวิจัยประเภทต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหรือสร้างแบบสัมภาษณ์เจาะลึกรวมทั้งเพื่อนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลในการวิจัยในส่วนต่อไปนี้

5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก

สำหรับแนวทางประการสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) นั้น ทางผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางประการสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการขอความร่วมมือจากองค์กรหรือบุคคลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เพื่อขอสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ไม่ว่าจะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ตลอดจนบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์หรือนักวิชาการที่ปฏิบัติงานทางวิชาการอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ นักการเมืองที่เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองในอดีตและในปัจจุบัน รวมทั้ง บุคคลที่ปฏิบัติงานอยู่ในภาครัฐ ตลอดจนบุคคลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้นำทางความคิดของประชาชน และกลุ่มบุคคลผู้ด้อยโอกาสในสังคมประเภทต่าง ๆ ด้วย

อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึกนั้น ทางผู้วิจัยได้ดำเนินการกระบวนการบันทึกข้อมูล โดยวิธีการจดบันทึกข้อมูลและการบันทึกเสียงของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์ โดยการขออนุญาตจากผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนทำการบันทึกเสียง หากได้รับอนุญาต เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการตรวจสอบและตรวจทานความถูกต้องย้อนกลับในภายหลังได้

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) นั้น คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) นั้น มาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (documentary research) โดยกระบวนการและวิธีการวิเคราะห์ อันจะได้ดำเนินการกระบวนการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ อันได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก (major themes) หรือแบบแผนหลัก (major pattern) ที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลัก (major themes) มาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย (sub-themes) และหัวข้อย่อย (categories) อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์ โดยการเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ นอกจากนี้ ในระหว่างการดำเนินการสัมภาษณ์เจาะลึกนั้น ทางผู้วิจัยได้ดำเนินการสะท้อน (reflecting) ควบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดำเนินการสะท้อนสะท้อน (reflecting) ในแต่ละช่วงหรือในแต่ละขั้นตอนควบคู่ไปกับการดำเนินการวิเคราะห์ เพื่อเสริมสร้างให้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยการนำกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) ที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีความแกร่งและแม่นยำ (rigor) เพื่อให้กระบวนการวิจัยครั้งนี้ มีความเข้มข้น (intensive process) มากยิ่งขึ้น รวมทั้ง คณะผู้วิจัยจะได้ดำเนินการกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) โดยการพรรณนาข้อมูลตามปรากฏการณ์ร่วมด้วย เพื่อแสวงหาหรือให้ได้มาซึ่งข้อค้นพบ จากกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ อันเป็นแนวทางประการสำคัญที่สามารถนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะในการกำหนดสาระสำคัญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อไป